

Zasobność gleb w mikroelementy

Rośliny do prawidłowego rozwoju potrzebują zarówno makro- jak i mikroelementów. Podstawowymi mikroelementami niezbędnymi dla roślin są bor, miedź, cynk, żelazo i mangan. Rola mikroelementów w roślinach wynika z ich ważnych funkcji w podstawowych procesach fizjologicznych, takich jak: fotosynteza, oddychanie, równowaga hormonalna, gospodarka wodna, metabolizm związków azotu oraz związków organicznych. Niedobór mikroelementów dla roślin obniża plonowanie oraz parametry jakościowe, zwiększa wrażliwość na choroby i niekorzystne czynniki środowiska.

dr inż. Mariusz Brzeziński

Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Olsztynie

Zawartość mikroelementów w glebie jest zróżnicowana i zależy od składu mineralogicznego i granulometrycznego gleby, jej odczynu oraz zawartości związków próchnicznych. W większości gleb mikroskładniki związane są z najdrobniejszą frakcją gleby, tzn. z frakcją ilastą. W związku z tym im gleba cięższa, tym z reguły jest zasobniejsza w mikroelementy. Jak wynika z tabeli 1. najzasobniejsze w mikroelementy, spośród gleb Polski, są gleby pyłowe i gliniaste. Mniejszą zaś ich zawartością charakteryzują się gleby piaszczyste i organiczne.

Tab. 1. Ogólna zawartość mikroelementów w powierzchniowych poziomach gleb Polski ($\text{mg}\cdot\text{kg}^{-1}$ gleby) (Mercik, 2002)

Pierwiastki	Gleby piaszczyste		Gleby pyłowe i gliniaste	
	zakres	średnia	zakres	średnia
Miedź	1-25	6	5-60	15
Bor	5-130	10	6-200	30
Cynk	10-200	37	22-225	70
Mangan	80-710	240	190-7000	500

Pierwiastki	Gleby organiczne	
	zakres	średnia
Miedź	1-110	5
Bor	15-50	25
Cynk	10-250	60
Mangan	20-2000	150

Jednak ogólna zawartość mikroelementów w glebie nie daje informacji o możliwości ich wykorzystania przez rośliny. Znaczna ich część występuje w glebie w formie niedostępnej dla roślin np. w siatce krystalicznej minerałów glebowych. Formy przyswajalne stanowią od 10 do 25% ich ogólnej zawartości w glebie (tab. 2).

Tab. 2. Udział przyswajalnych form mikroelementów w stosunku do ogólnej ich zawartości w glebie (Mercik, 2002)

Pierwiastki	Forma ogólna ($\text{mg}\cdot\text{kg}^{-1}$ gleby)	Forma przyswajalna ($\text{mg}\cdot\text{kg}^{-1}$ gleby)	Średni udział formy przyswajalnej w formie ogólnej
Bor	22	2,2	10
Mangan	300	30	10
Cynk	55	11	20
Miedź	9	2,25	25

W 2023 roku w Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Olsztynie określono zasobność gleb w mikroelementy w 142 gospodarstwach. Jak wynika z zestawienia wyników (tab. 3)

niedobory stwierdzono w odniesieniu do miedzi, boru i cynku, natomiast w prawie wszystkich przypadkach stwierdzono, że badane gleby charakteryzowały się co najmniej średnią zasobnością w mangan i żelazo.

Tab. 3. Zasobność gleb w województwie warmińsko-mazurskim w przyswajalne formy mikroelementów (OSChR w Olsztynie)

Pierwiastek	Procent użytków rolnych o zasobności		
	niskiej	średniej	wysokiej
Bor	34	66	0
Miedź	45	53	2
Mangan	2	93	5
Cynk	21	62	17
Żelazo	5	94	1

Wyniki te są w znacznym stopniu zbieżne z wynikami otrzymywanymi dla całego kraju, gdzie również największe niedobory stwierdza się w odniesieniu do boru i miedzi.

Tabela 4 przedstawia waloryzację gleb Polski pod względem zasobności w przyswajalne formy mikroelementów.

Tab. 4. Zasobność gleb polskich w przyswajalne formy mikroelementów (Lipiński, 2013)

Pierwiastek	Procent użytków rolnych o zasobności		
	niskiej	średniej	wysokiej
Bor	74	25	1
Miedź	34	57	9
Mangan	3	93	4
Cynk	17	59	24
Żelazo	21	73	6

Znajomość zasobności gleb w mikroelementy jest ważna w warunkach wysokiego plonowania roślin, szczególnie w gospodarstwach w których nie stosuje się nawożenia organicznego. Decyzję o stosowaniu nawozów mikroelementowych należy podejmować przede wszystkim w oparciu o wyniki badania zasobności gleb w mikroelementy oraz wrażliwość uprawianych roślin.

Badania zasobności gleb w mikroelementy można wykonać w Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Olsztynie. Koszt wykonania badania zasobności gleb w mikroelementy w miedź, żelazo, mangan, cynk wynosi 34,99 zł, zaś w pakiecie z borem 52,48 zł. Serdecznie zapraszamy.

Źródła:

- Lipiński W. 2013. Zasobność gleb Polski w mikroelementy. *Studia i Raporty IUNG PIB*, zesz. 34 (8), 121-131
- Mercik S. (red.). 2002. *Chemia rolna. Podstawy teoretyczne i praktyczne*. Wyd. SGGW.